

Що вивчає „національна економіка”

Аналіз наукової літератури свідчить, що термін „національна економіка” не має однозначного тлумачення вченими-економістами, а в багатьох економічних словниках та енциклопедіях його визначення взагалі відсутнє.

Як наукова дисципліна національна економіка становить собою комплексне систематизоване вчення про закономірності становлення та функціонування господарської системи суспільства, а також теоретичні та методологічні підходи щодо розробки державної політики з питань подальшого розвитку національної господарської системи.

Національна економіка, як предмет, є найближчою до макроекономіки та є складовою частиною економічної теорії. На відміну від загальнотеоретичних проблем, а саме формування ефективної системи господарювання в умовах необмежених та постійно зростаючих потреб і обмежених ресурсів, вона досліджує сукупність конкретних визначених проблем.

Макроекономіка як наука ґрунтується на взаємодії теорії та спостережень. В основу теорії покладено дію об’єктивних економічних законів, а результатами спостережень за функціонуванням економічних систем та об’єктів перевіряють її положення.

Основою національної економіки є взаємодія положень теорії загальної макроекономіки і спостережень за економічними процесами в окремій країні. Теорію національної економіки певною мірою розвивають усі країни світу.

Предметом вивчення національної економіки є теоретичні та конкретно-історичні перепони на шляху розвитку економіки України, які мають місце як всередині країни, так і в процесі реалізації міждержавних економічних відносин, та формування стратегічних і тактичних заходів щодо їх подолання.

Теорія макроекономіки має свій особливий предмет, термінологію, статистичні дані й логіку міркувань. Особливість цієї науки полягає в тому, що її предметом є вивчення в окремій країні рівня пізнання об’єктивних економічних законів, способу економічного мислення і структури господарської діяльності, від яких залежать реальні економічні та соціальні результати.

Теорія національної економіки покликана пояснити дію об’єктивних економічних законів, розкрити їх вимоги щодо розбудови господарської системи у даній країні, сформулювати основи національного економічного мислення і створити механізм високоефективного виробництва на всіх рівнях організації економічної системи країни. Явища, які вона вивчає, стосуються життя кожної людини країни.

Стан національної економіки впливає на політичний клімат у країні, соціальне і моральне самопочуття людей. Тому метою теорії національної

економіки є не лише з'ясування, пояснення стану економічних явищ у країні, а й формування наукових засад удосконалення національної економічної політики та економічної системи загалом.

Проблеми, що досліджує національна економіка, є об'єктом вивчення інших наук: демографії, регіоналістики, екології, політології, економічної географії, економічної історії, етики, соціальної психології, державного управління, права, соціоніки.

Сучасна **структура економічних досліджень** виділяє **7 рівнів**:

- наноекономіка (фізичні особи);
- номоекономіка (домогосподарства);
- мікроекономіка (фірми та підприємства);
- мезоекономіка (регіони та галузі);
- макронаціональна економіка;
- субекономіка (транснаціональні корпорації, міждержавні організації);
- мегаекономіка (світова).

Національна економіка досліджує економічні процеси на усіх рівнях та на міжрівневих стосунках.

Національна економіка як ціле, єдина система, складається не одразу, а поступово – у процесі еволюції всіх складових життєдіяльності певної спільноти людей. Так, національна економіка не виникає на найнижчих щаблях розвитку людського суспільства (стадо, рід, плем'я, народність), а лише на стадії його оформлення як нації.

Нація – це історично сформована спільність людей, що характеризується наявністю наступних системоутворюючих ознак:

- наявність спільної території проживання та життєдіяльності – принцип територіальної цілісності;
- спільний координаційний центр, що, як правило, має форму державної інституції;
- спільність економічного життя (єдиний внутрішній ринок, грошова та податкова системи, принципи господарювання, зв'язки між базовими економічними інститутами, економічне законодавство тощо);
- спільність психологічного складу, що проявляється у спільності культури, ментальності, загальноприйнятих цінностях і традиціях, мови;
- суверенітет як верховенство держави на власній території у вирішенні внутрішніх питань розвитку та його незалежність у сфері міжнародних відносин;
- національна свідомість та ідеологія.

Тобто, еволюція людського суспільства від родового ладу до формування нації – процес розвитку та ускладнення продуктивних сил, розподілу праці, суспільного виробництва, економічних відносин, інститутів у діалектичній єдності з культурною, політичною та іншими сторонами суспільного буття – є процесом становлення національної економіки певної країни. Проте, слід зауважити також на тому, що у процесі розподілу праці, спеціалізації та кооперації, розвитку торгівлі та загалом встановленню інтеграційних зв'язків між окремими державами, регіонами, відбувалась

трансформація структури населення тієї чи іншої держави (асиміляція, міграція). В результаті чого показником лише національної приналежності не можна характеризувати національну економіку тієї чи іншої країни.

Межі національної економіки не завжди збігаються з державними кордонами: оскільки економічна діяльність національних суб'єктів господарювання може виходити за межі власної країни, а нерезиденти здійснюють свою діяльність і на її території, то межі національної економіки як системи визначаються функціонуванням національних суб'єктів господарювання на її території та за її межами. Тобто, у статичі ми маємо справу з економічною моделлю розвитку певної держави, а в динаміці визначаємо загальний результат від економічної діяльності з урахуванням закордонних операцій національних господарських одиниць.

Використана література:

1. Яковенко Р. В. Національна економіка : навч. посіб. / Роман Яковенко. – Кіровоград : „Пік”, 2009. – 548 с. : іл.
2. Яковенко Р. В. Національна економіка : навч. посіб. / Роман Яковенко. – [2-ге вид., випр.]. – Кіровоград : „КОД”, 2010. – 548 с. : іл.

Р. В. ЯКОВЕНКО,
к.е.н., доцент